
EXPEDIENTE: servizo de mantemento do castelo de a Rocha Forte

Prego de prescripcións técnicas

1. Fundamentos de dereito específicos en materia de arqueoloxía

- Lei 16/1985, de 25 de xuño, de Patrimonio Histórico Español.
- Lei 5/2016, do 4 de maio do Patrimonio Cultural de Galicia
- Decreto 199/1997, do 10 de xullo, polo que se regula a actividade e arqueolóxica na Comunidade Autónoma de Galicia.
- Plan xeral de ordenación municipal do Concello de Santiago de Compostela, aprobado definitivamente por Orde do 1 de setembro de 2008 (DOG nº 185 do 24 de setembro de 2008 e BOP nº 56 do 10 de marzo de 2009)
- Plan especial de protección e acondicionamento do Parque Arqueológico de A Rocha (PE-7R)

2. Situación e características do xacemento

O Castelo da Rocha Forte está situado no extremo sur do concello de Santiago de Compostela, a uns 3 km ao SW do seu centro histórico.

A primeira referencia documental coñecida da fortaleza data do ano 1255 e está incluída nas Constitucións capitulares do arcebispo D. Juan Arias. O castelo acadará un grande esplendor durante o seu pontificado.

Ademais do seu uso como pazo residencial arcebispal, a fortaleza tivo un papel fundamental no control militar e fiscal dos accesos e saídas da cidade polo SW.

Ao longo da súa historia, o castelo será asediado en varias ocasións, durante as loitas entre o poder burgués e a nobreza laica contra o poder arcebispal. A fortificación da Rocha Forte foi demolido no ano 1466, durante as revoltas Irmandiñas.

O castelo ten planta cadrada, con catro torres circulares de cantería nas esquinas e unha superficie de aproximadamente, 3500 m²; a entrada está reforzada con dous torreóns. Rodeando a muralla principal érguese a barbacá. Dous muros transversais á barbacá interrompen a liza e unen a barbacá cun torreón circular. Nas inmediacións do torreón S localízanse canles e pozos de abastecemento de auga.

3. Antecedentes: intervencións arqueolóxicas realizadas no xacemento

Entre os anos 2001 e 2009, realizáronse ata un total de 6 actuacións arqueolóxicas no xacemento, centradas, fundamentalmente, na escavación e restauración das murallas e liza nos sectores SW e SE.

No ano 2013, ao abeiro da subvención nominativa concedida polo Ministerio de Educación, Cultura e Deporte ao Concello de Santiago de Compostela, acometeuse a escavación e restauración de toda a súa superficie intramuros e das dúas liñas defensivas. Fora da segunda muralla, as tarefas realizadas limitáronse á estabilización dos pequenos noiros xenerados pola escavación arqueolóxica así como ao acondicionamento dos solos que rodean o castelo, moi alterados polo paso de maquinaria de obra e as choivas; estes terreos foron regularizados e, finalmente, resembrados con céspede.

No ano 2014 realizouse unha campaña anual de roza e desbroce do xacemento, abarcando a totalidade do espazo do castelo pechado pola verxa así como o espazo exterior inmediato. As tarefas de mantemento incluiron, tamén, pequenas consolidacións nas estruturas pétreas.

No ano 2015, repetíuse a campaña de limpeza, nos mesmos térmos que o ano anterior.

No ano 2016, contratouse a execución de dúas campañas de roza e limpeza. A primeira intervención realizouse a mediados do mes de decembro dese ano; a segunda campaña desenvolveuse durante a primeira quincena do mes de maio de 2017. O feito de plantexar a contratación das dúas rozas estacionais permitiu dispoñer dun período de control continuo para testar a eficacia dos tratamentos herbicidas, a idoneidade da

frecuencia establecida para as rozas, avaliar a incidencia das augas, o deterioro de morteiros, etc...

4. Obxectivo do contrato

O presente contrato ten como obxectivo a realización dos traballos de mantemento e conservación do castelo de A Rocha; estes traballos deben entenderse, de acordo co estipulado no artigo 95 f da lei 5/2016, de 4 de maio, do patrimonio cultural de Galicia, como unha intervención arqueolóxica no xacemento ...*encamiñada a favorecer a súa conservación e preservación e que, en consecuencia, permitan o seu disfrute e acceso público e faciliten a súa comprensión e uso social. Neste sentido, o presente prego axústase ao estipulado no artigo 96 da devandita lei así como no Decreto 199,1997, de 10 de xullo, polo que se regula a actividade arqueolóxica na comunidade Autónoma de Galicia.*

As normas recollidas no presente prego constitúen a base para a execución dos traballos no castelo. O incumprimento dalgunha das condicións deste documento sen autorización expresa do concello suporá a resolución do contrato.

5. Ámbito dos traballos

O ámbito obxecto da intervención corresponde co espazo do castelo actualmente pechado polo valo metálico así como as áreas exteriores inmediatas a este.

Máis concretamente, na área exterior, no lateral correspondente ás entradas ao castelo, os traballos de mantemento estenderanse a unha franxa mínima de 5 m de ancho contados a partir do valo de peche. Nos laterais oeste e sur, o mantemento abarcará a franxa do terreo comprendida entre o valo e os carteis informativos do xacemento.

6. Programa de actuacións de mantemento

As campañas de roza e restauración realizadas en decembro de 2016 e maio de 2017 permitiron avaliar a súa operatividade e plantexar un programa de actuacións más axustado ás condicións actuais do castelo.

Ademáis das labores de limpeza e consolidación, é necesario atender agora á conservación tanto das estruturas xa instaladas no xacemento no ano 2013 como aquelas que se coloquen no futuro; estas son, entre outras, o valado que pecha o xacemento, paneis informativos, ...

Por unha banda, o paso dos anos deteriorou as láminas pegadas aos paneis ata o punto de que a situada xunto a porta principal xa non é flexible. No que respecta á verxa de peche, aos desgastes naturais provocados polo paso do tempo (como a corrosión de fechaduras) hai que engadir os danos provocados por actos vandálicos (nos últimos meses, producíronse danos e/ou roturas en varias das varillas verticais de aceiro que conforman o peche do castelo).

A limpeza, roza e consolidación do castelo xunto coas reparacións da verxa e mobiliario colocados no ano 2013 conforman o presente programa de mantemento anual e integral do sitio arqueolóxico da Rocha Forte.

As intervencións a realizar son as seguintes:

1. roza, con retirada de rastroxos, na totalidade do ámbito de traballo definido no apartado anterior. O desbroce realizarase de xeito manual aínda que poderán utilizarse medios mecánicos no sector exterior do xacemento e nos noiros artificiais que bordean os laterais do castelo.
2. aplicación, tamén de xeito manual, de tratamentos herbicidas axeitados ás condicións do xacemento.
3. controis mensuais das estruturas murarias, noiros e materiais arqueolóxicos depositados no castelo
4. consolidación de noiros, materiais arqueolóxicos, elementos murarios pétreos e morteiros soltos e/ou deteriorados.
5. Os traballos de mantemento arqueolóxico definidos nos puntos anteriores (1, 2, 3 e 4) serán realizados con control e seguimento arqueolóxico polo que o contrato inclúe a redacción de proxecto e memoria técnica, estipulados na *Lei 5/2016, do 4 de maio do*

patrimonio cultural de Galicia e no Decreto 199/1997, do 10 de xullo, polo que se regula a actividade e arqueolóxica na Comunidade Autónoma de Galicia así como dos informes dispostos neste prego

6. reparación e/ou substitución das varillas de aceiro deterioradas que conforman a verxa de peche do xacemento, respectando os seus acabados, características e dimensións actuais. Esto inclúe, tamén, o mantemento do peche do castelo paralelo á vía férrea que se levantarán nun futuro próximo.
7. mantemento das portas da verxa que dan acceso ao castelo coas reparacións/substitucións que sexan necesarias para o seu correcto funcionamento, respectando os acabados, características e dimensións actuais.
8. mantemento dos paneis informativos do xacemento (incluíndo as súas estruturas de sustentación, taboeiros e vinilos), coas reparacións/substitucións que sexan necesarias, respectando os acabados, características e dimensións actuais. Esto inclúe, tamén, o mantemento dos vinilos que se colocarán, nas próximas datas, no interior do xacemento. Os vinilos dos tres paneis situados no exterior do xacemento serán substituídos no inicio do contrato e, con posterioridade, nas ocasións que sexan precisas para manter e facilitar a súa lectura.
9. mantemento, reparación e/ou substitución das pezas de granito que, a xeito de pavimento, sosteñen e rodean os paneis informativos. No caso de seren necesaria a súa reparación ou substitución, respectaranse os acabados, características e dimensións actuais

As labores de mantemento e reparación da verxa, portas de acceso e paneis informativos (puntos 6, 7, 8, e 9) serán comunicados con antelación á oficina municipal de arqueoloxía. Este departamento municipal porá a disposición do equipo de traballo a documentación técnica necesaria para a reparación e substitución dos materiais. Asumirase, dentro do presente contrato, os gastos de mantemento destes conceptos ata un custe máximo total de 2.000 € anuais.

7. Coordinación e planificación dos traballos

Con carácter previo ao comezo da intervención e ao longo de todo o período de execución da intervención, levaránse a cabo reunións de coordinación entre o adxudicatario dos traballos e persoal do concello; da coordinación e seguimento técnico dos traballos encargarase a Sección Municipal de Arqueoloxía da Oficina da Cidade Histórica e Rehabilitación.

8. Equipo de trabalho e solvencia técnica

De acordo co establecido no artigo 95 da Lei 5/2016, do 4 de maio do patrimonio cultural de Galicia, considérase como actividade arqueolóxica, entre outras, ...os labores de protección, acondicionamento, conservación, consolidación e restauración arqueolóxica, entendidos como as intervencións en xacementos arqueolóxicos encamiñadas a favorecer a súa conservación e preservación e que, en consecuencia, permitan o seu disfrute e acceso público e faciliten a súa comprensión e uso social.

As labores más especializadas incluidas no presente programa están ligadas á protección, acondicionamento, conservación e consolidación de materiais e estruturas arqueolóxicas do castelo. Estas tarefas teñen a consideración de actividade arqueolóxica.

Por esta razón, en virtude do estipulado na normativa de patrimonio cultural de Galicia, as tarefas arqueolóxicas e de consolidación serán realizadas baixo a dirección de un/unha (1) arqueólogo/a, de acordo cos requisitos establecidos no artigo 5º do Decreto 199/1997, do 10 de xullo, polo que se regula a actividad e arqueolóxica na Comunidade Autónoma de Galicia. A titulación requerida para a realización dos traballos é a seguinte:

- licenciatura en Filosofía e letras, con estudios en prehistoria e arqueoloxía
- licenciatura en xeografía e historia (sección de historia, especialidade de prehistoria e arqueoloxía)
- Licenciatura en historia ou equivalente, con especialidade en arqueoloxía e prehistoria
- Grao en historia con itinerario de arqueoloxía

O equipo de traballo contará, ademais, con un/unha (1) restaurador/a, con acreditación homologada de competencia profesional. A titulación esixida para a realización dos traballos é:

- Título superior de Licenciado en Belas Artes coa especialidade en Restauración
- Diplomatura en Conservación e Restauración de Bens Culturais.

Por último, o equipo completarase co persoal necesario para garantir a execución do contrato nas condicións e prazos establecidos neste prego.

As ofertas deberán conter os datos precisos sobre o equipo responsable da intervención. Ademais da titulación académica sinalada máis arriba, no caso do arqueólogo/a, esíxese unha experiencia mínima de 10 actuacións arqueolóxicas (cun tempo de execución superior a 10 días laborables para cada unha das intervencións) en calidade de director dos traballos; polo que se refire o/a restaurador/a, deberase xustificar, tamén, unha experiencia mínima de 10 actuacións en xacementos arqueolóxicos (cun tempo de execución superior 10 días laborables para cada unha das intervencións) en calidade de responsable dos traballos de restauración e/ou consolidación.

Para a acreditación dos méritos, deberase adxuntar compulsada, copia da documentación que permita acreditar a solvencia e experiencia profesional esixida no prego. Así mesmo, será necesario incluír na proposta o listado dos restantes membros do equipo responsable das futuras intervencións, sinalando a súa cualificación e experiencia.

Por último, deberase presentar relación detallada dos medios materiais dispoñibles para a execución deste contrato.

9. Desenvolvemento e planificación dos traballos

As intervencións obxecto do prego desenvolveranse ao longo dos dous (2) próximos anos. As labores de mantemento e reparación da verxa, portas de acceso e paneis informativos (puntos 6, 7, 8 e 9 do apartado 6) realizaránse ao inicio do contrato e, con posterioridade, sempre que sexa preciso.

As tarefas de limpeza e consolidación arqueolóxica (puntos 1, 2, 3 e 4 do apartado 6 do presente prego) serán executadas segundo a seguinte planificación anual:

- Mes de xaneiro: roza dos espazos exteriores á verxa de peche do castelo, da área ocupada polas canalizacións exteriores á falsabraga (sector SO) e dos noiros acondicionados nos laterais norte, oeste e sur, entre a verxa de peche e as defensas do castelo; no caso de ser necesario, procederase á consolidación de estruturas, noiros e outros elementos arqueolóxicos deteriorados.
- Mes de abril: limpeza, desbroce e consolidación completa en todo o ámbito do traballo
- Mes de xullo: roza dos espazos exteriores á verxa de peche do castelo, da área ocupada polas canalizacións exteriores á falsabraga (sector SO) e dos noiros acondicionados nos laterais norte, oeste e sur, entre a verxa de peche e as defensas do castelo; no caso de ser necesario, procederase á consolidación de estruturas, noiros e outros elementos arqueolóxicos deteriorados.
- Mes de outubro: limpeza, desbroce e consolidación completa en todo o ámbito do traballo

A primeira roza a realizar no marco do presente contrato está prevista para o próximo mes de abril. Non obstante, este calendario poderá retrasarse, lixeiramente, en función dos tempos que leve o proceso de contratación dos traballos, dos tempos necesarios para a autorización do proxecto arqueolóxico, etc..

As datas concretas para o inicio das campañas de traballo fixaranse nas reunións de coordinación entre o departamento de arqueoloxía municipal e o adxudicatario da intervención, en función das circunstancias meteorolóxicas e/ou do estado do xacemento. Pero, independentemente das datas de inicio das catro campañas anuais, os tempos de execución serán os seguintes:

1. redacción e presentación, nun prazo de 5 días laborables contados a partir da data de formalización do contrato, do proxecto arqueolóxico da intervención prevista para os dous anos
2. as campañas a realizar nos meses de xaneiro e xullo terán un tempo de execución máximo de 8 días laborables cada unha.
3. as campañas de abril e outubro ocuparán un tempo máximo de 15 días laborables cada unha.
4. Presentación da Memoria Técnica correspondente á totalidade dos traballos realizados, nun prazo máximo de 10 días laborables desde a data de comunicación de remate da intervención

10. Entrega de documentación arqueolólica

O/a arqueólogo/a director/a do proxecto de actuación deberá de facer entrega da seguinte documentación:

1. Proxecto de control arqueolóxico, no prazo previsto no apartado 9 do presente prego e cos contidos e requisitos establecidos no *Decreto 199/1997, do 10 de xullo, polo que se regula a actividade e arqueolólica na Comunidade Autónoma de Galicia*.
2. Memoria técnica do control arqueolóxico, no prazo previsto no anterior apartado do presente prego e cos contidos e requisitos establecidos no *Decreto 199/1997, do 10 de xullo, polo que se regula a actividade e arqueolólica na Comunidade Autónoma de Galicia*. O documento incluirá unha exposición pormenorizada dos traballos realizados así como unha avaliación fundamentada da idoneidade dos tratamentos utilizados, dos períodos elixidos para as rozas e calqueras outras cuestións que se consideren significativas para optimizar o mantemento do xacemento de cara a futuras campañas de traballo.

No caso de producirse algunha incidencia ao longo do tempo de execución do contrato, será necesaria a entrega dun Informe puntual que describa a causa e alcance da mesma, propoñéndose, de ser o caso, as medidas oportunas para a súa corrección ou atenuación.

Estes informes de incidencias poderán realizarse por iniciativa do/a director/a da actuación arqueolóxica ou ben podería ser solicitado por parte da Sección Municipal de Arqueoloxía do Concello de Santiago ou ben pola Dirección Xeral de Patrimonio Cultural da Xunta de Galicia.

A documentación que se presente –Proxecto arqueolóxico, informes puntuais e Memoria Técnica- responderá aos seguintes formatos e condicións:

Número de exemplares

- Entregaranse dúas (2) copias en formato impreso, acompañadas do soporte dixital necesario (DVD ou CD), do Proxecto de intervención, da Memoria Técnica e, de ser o caso, dos informes puntuais que se precisen.

Estándares de formato

- Textos: os textos serán escritos en word, presentados en formato DIN-A4, numerados e ordenados.
- Planos: a documentación planimétrica elaborarase nunha escala que permita a súa axeitada valoración e comprensión. Os planos presentaranse dobrados en formato DIN-A4
- Fotografías: as fotografías impresas na documentación a entregar polo adxudicatario terán un tamaño suficiente para poder apreciar axeitadamente o seu contido.

A documentación sinalada arriba entregarase encarpetada en formato DIN-A4, con tapa ríxida e rotulada co título da intervención e os datos básicos que se consideren oportunos.

Ademais, a documentación presentarase en soporte informático, gravada en DVD ou CD:

- A documentación planimétrica presentarase en PDF e en formato DWG, en dúas dimensíons, sendo as unidades de debuxo o metro con dous decimais. Cada ficheiro DWG conterá un único plano.
- As fotografías presentaranse en formato JPEG e/ou TIFF, incluíndo un documento índice das fotografías. Estas imaxes entregaránse cunha resolución de 300 ppp e 5500 píxeles no seu lado máis longo

A Oficina da Cidade Histórica e Rehabilitación supervisará a marcha dos traballos e os informes correspondentes

Santiago de Compostela, 14 de febreiro de 2019

A ARQUEÓLOGA MUNICIPAL

Asdo: Dolores Cerqueiro Landín

